

Ministarstvo
finansija

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Br: 05-02-430/25-45721/2

Podgorica, 25.12.2025. godine

Za: MINISTARSTVO EKOLOGIJE, ODRŽIVOG RAZVOJA I RAZVOJA SJEVERA, Cetinjski put
bb, Podgorica

gospodinu, Damjanu Čulafiću, ministru

Predmet: Mišljenje na Predlog programa monitoringa životne sredine Crne Gore za 2026. godinu

Veza: Vaš akt broj: 0412-332/25-2274/12 od 19.12.2025. godine

Poštovani gospodine Čulafiću,

Povodom *Predloga programa monitoringa životne sredine Crne Gore za 2026. godinu*, Ministarstvo finansija daje sledeće:

MIŠLJENJE

Uvidom u dostavljeni materijal utvrđeno je da je realizacija programa monitoringa životne sredine jedan od osnovnih zadataka iz oblasti zaštite životne sredine. Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2026. godinu obuhvata 8 programa za čiju realizaciju se obezbeđuju sredstva u budžetu države.

Na tekst Predloga programa i Izveštaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

U Izveštaju o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa navodi se da je ukupni trošak sprovođenja 8 programa 949.700,00€.

Predlogom zakona o budžetu Crne Gore za 2026. godine Agenciji za zaštitu životne sredine na izdatku 4147-Konsultanške usluge, projekti i studije, u okviru kojeg su predviđena sredstva za sprovođenje monitorniga životne sredine, planirana su sredstva u ukupnom iznosu od 538.650,00€.

Imajući u vidu navedeno, Ministarstvo finansija, ukazuje da je neophodno Predlog programa monitoringa životne sredine Crne Gore za 2026. godinu uskladiti sa sredstvima koja budu opredijeljena zakonom o budžetom za 2026. godinu.

Dodatno, ukazujemo na član 40 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti kojim se uređuje da ugovorene obaveze moraju biti usklađene sa planiranim i odobrenim sredstvima, kao i da je budžetski izvršilac odgovoran za zakonito korišćenje sredstava odobrenih potrošačkoj jedinici.

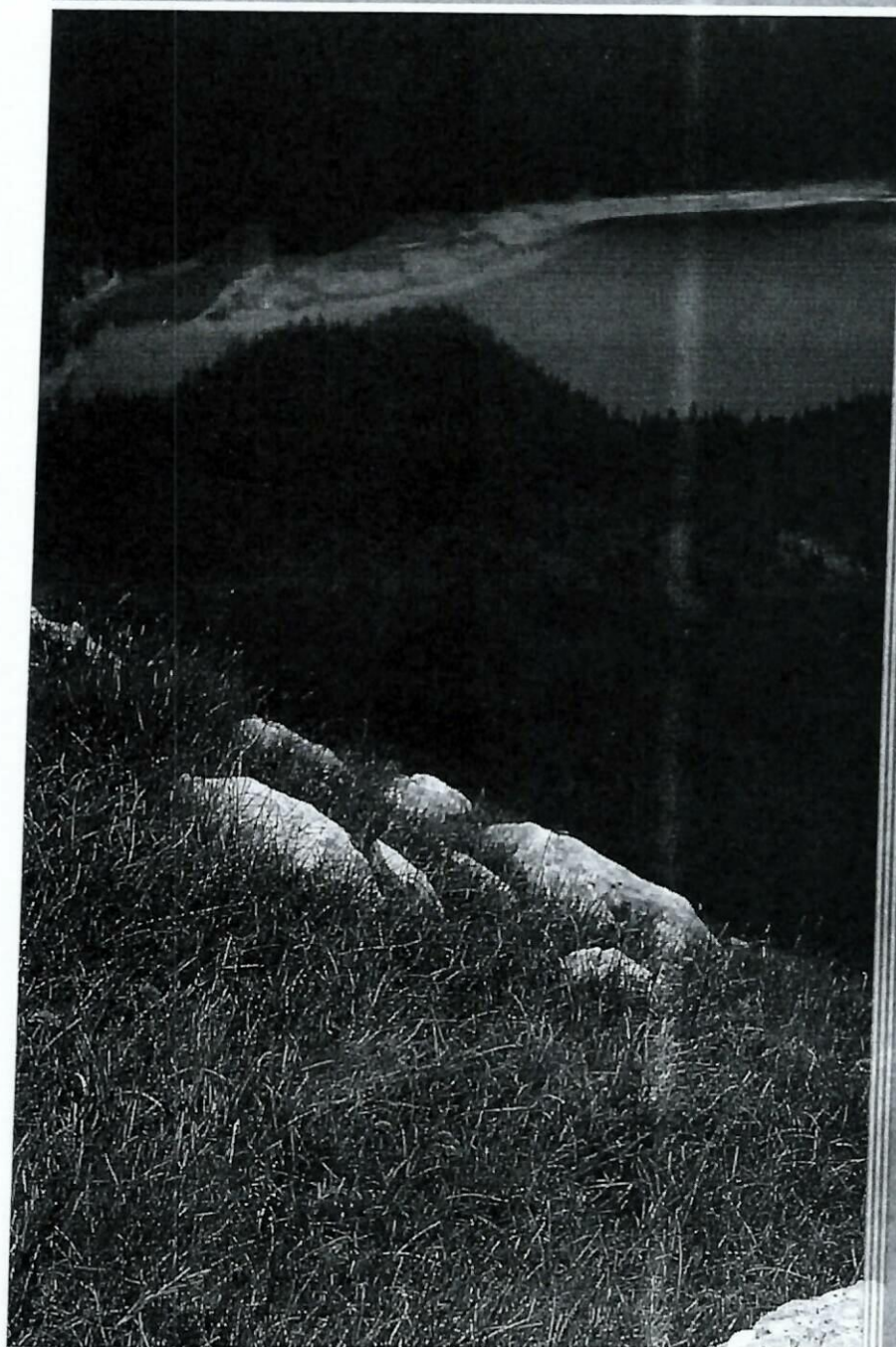
S poštovanjem,

MINISTAR
Novica Vuković

2026

Program monitoringa životne sredine Crne Gore

Lidija Šćepanović

SADRŽAJ

PROGRAM MONITORINGA ŽIVOTNE SREDINE CRNE GORE ZA 2026. GODINU	3
UVOD	3
PROGRAM MONITORINGA VAZDUHA ZA 2026. GODINU	5
PROGRAM MONITORINGA ALERGENOG POLENA SUSPENDOVANOG U VAZDUHU	7
PROGRAM MONITORINGA STANJA EKOSISTEMA PRIOBALNOG MORA CRNE GORE	9
PROGRAM MONITORINGA STANJA BIODIVERZITETA	23
PROGRAM MONITORINGA SADRŽAJA OPASNIH I ŠTETNIH MATERIJA U ZEMLJIŠTU	29
PROGRAM MONITORINGA BUKE U ŽIVOTNOJ SREDINI	31
PROGRAM MONITORINGA RADIOAKTIVNOSTI U ŽIVOTNOJ SREDINI	33
PROGRAM SISTEMATSKOG ISPITIVANJA NIVOVA NEJONIZUJUĆIH ZRAČENJA	38
POJMOVNIK	53

izrade izvještaja o stanju životne sredine, kako na nacionalnom tako i na međunarodnom nivou.

Rezultati monitoringa životne sredine će poslužiti u definisanju preporuka i mjera koje treba sprovesti u narednom periodu u cilju poboljšanja stanja. Jasno je da monitoring životne sredine tako postaje važan faktor u planiranju politike zaštite životne sredine, kao i pokazatelj potrebe ugradnje principa i načela zaštite životne sredine u razvojne i strateške dokumente drugih sektorskih politika kao što je industrija, poljoprivreda, energetika i drugi.

Sredstva za realizaciju Programa monitoringa životne sredine za 2025. godinu

Za sprovođenje Programa monitoringa obezbijeđena su finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore, u iznosu od 949.700,00€ kako slijedi u Tabeli 1:

Tabela 1. Budžet za program monitoringa za 2026. godinu

PROGRAM	IZNOS (€)
Kvalitet vazduha	331.700
Alergeni polen suspendovan u vazduhu	8.000
Monitoring morskog ekosistema	400.000
Sadržaj opasnih i štetnih materija u zemljištu	30.000
Buka	20.000
Monitoring biodiverziteta	60.000
Nejonizujuće zračenje	35.000
Radioaktivnost u životnoj sredini	65.000
UKUPNO	949.700

Finansijska sredstva za realizaciju pojedinačnih programa iz oblasti zaštite životne sredine su prikazana u Tabeli 1 i ista su predložena od strane Agencije za zaštitu životne sredine za 2026. godinu na bazi Budžeta Agencije po ovom pitanju, te ako dođe do izmjene Budžeta, u skladu sa tim promjenama će se izvršiti i izmjene obima Programa monitoringa za 2026. godinu.

Tabela 3. Mjerna mjesta i parametri

Mjerno mjesto	Zona	Vrsta mjernog mjesta	Zagađujuće materije mjerene zbog zaštite zdravlja ljudi	Zagađujuće materije mjerene zbog zaštite vegetacije
Pljevlja (Gagovića imanje)	Sjeverna zona	UB ¹	SO ₂ , NO ₂ , PM ₁₀ , PM _{2.5} , CO, kadmijum, arsen, nikal, benzo(a)piren	
Gradina	Sjeverna zona	SB ²	Gasovita živa	NO ₂ , SO ₂ , O ₃ , VOC
Bijelo Polje	Sjeverna zona	UB	NO ₂ , PM ₁₀ , PM _{2.5} , CO, kadmijum, arsen, nikal, benzo(a)piren	
Podgorica UT	Centralna zona	UT ³	NO ₂ , PM ₁₀ , CO, C ₆ H ₆ , kadmijum, arsen, nikal, benzo(a)piren, olovo	
Podgorica UB	Centralna zona	UB	SO ₂ , PM ₁₀ , PM _{2.5} , kadmijum, arsen, nikal, benzo(a)piren	
Gornje Mrke	Centralna zona	RB ⁴	NO ₂ , O ₃ , VOC	
Nikšić	Centralna zona	UB	SO ₂ , NO ₂ , PM ₁₀ , PM _{2.5} , CO, O ₃ , kadmijum, arsen, nikal, benzo(a)piren	
Bar	Južna zona	UB	NO ₂ , PM ₁₀ , PM _{2.5} , O ₃ , kadmijum, arsen, nikal, benzo(a)piren	
Kotor	Južna zona	UT	NO ₂ , SO ₂ , PM ₁₀ , CO, C ₆ H ₆ , kadmijum, arsen, nikal, olovo, benzo(a)piren	

UB¹ (urban background) mjerno mjesto za mjerenje pozadinskog zagađenja u gradskom području

SB² (sub-urban background) mjerno mjesto za mjerenje pozadinskog zagađenja u prigradskom području

UT³ (urban traffic) mjerno mjesto za mjerenje zagađenja koje potiče od saobraćaja u gradskom području

RB⁴ (rural background) mjerno mjesto za mjerenje pozadinskog zagađenja u ruralnom području

17.	Pinaceae	Borovi
18.	Tilia	Lipa
19.	Poaceae	Trave
20.	Cannabaceae	Konoplja, Hmelj
21.	Plantago	Bokvica
22.	Rumex	Kisjelice
23.	Urticaceae	Kopriva / Parijetarija
24.	Chenopodiaceae/Amaranthaceae	Pepeljuge / Štirovi
25.	Artemisia	Pelin
26.	Abrosia	Ambrozija
27.	Olea	Maslina

Nakon kvalitativnog i kvantitativnog pregleda aeropolena i dobijenih rezultata određuje se koncentracija tj. broj zrna u kubnom metru vazduha. Koncentracija polena određuje se za jedan dan, a zatim definiše za: nedelju i cijelu godinu, za svaku biljnu vrstu pojedinačno. Ovako izražene koncentracije unose se u nedeljne izvještaje, a obrađeni u godišnji aeropalinološki izvještaj.

Na osnovu koncentracije polenovih zrna izrađuje se nedeljni izvještaj „semafor“ za Bar, Podgoricu i Mojkovac. U izvještaju se prikazuju koncentracije polenovih zrna u bojama, prema skali koja se klasificira kao: bijela (odsustvo polena), zelena (niska koncentracija), žuta (srednje visoka koncentracija), narandžasta (visoka koncentracija) i crvena (jako visoka koncentracija). Skala boja pokazuje i mogućnost za pojavu simptoma alergijskih reakcija kod ljudi i to od bijele boje (bez simptoma) do crvene (gotovo sve osobe sa bilo kojom osjetljivošću na aeroalergene razvit će simptome alergijske reakcije, a vrlo osjetljive osobe mogu imati vrlo izražene simptome alergijske reakcije) (tabela 5). Broj polenovih zrna u kubnom metru vazduha koji uzrokuje tegobe kod većine bolesnika, nije isti za sve grupe polena, granične vrijednosti koncentracija polena za drveća, trave i korov su različite.

Tabela 5. Prikaz boje na „semaforu“ i odgovarajuće koncentracije

Koncentracija polena	Broj polenovih zrna/ m ³ vazduha			Pojava simptoma alergijske reakcije
	Drveće	Trave	Korov	
Nije prisutna	0	0	0	Bez simptoma
Niska	1-15	1-5	1-10	Samo kod vrlo osjetljivih osoba mogu se razviti simptomi alergijskih reakcija
Umjerena	16-90	6-20	11-50	Kod 50% osoba osjetljivih na aeroalergene razvit će se simptomi alergijskih reakcija
Visoka	91-1500	21-200	51-500	Većina osoba sa bilo kojom osjetljivošću na aeroalergene razvit će simptome alergijskih reakcija

Tabela 6. Eutrofikacija

Indikator		Parametri	Područje istraživanja Učestalost uzorkovanja
EO5 Eutrofikacija / D5 Eutrofikacija	Koncentracija hranjivih materija u vodenom stubu	Temperatura vode, pH, providnost, salinitet, konduktivitet, ortofosfati (P-PO ₄), totalni fosfor (TP), totalni azot (TN), ortosilikati (SiO ₄ -Si), nitriti (NO ³ -N), nitriti (NO ² -N), amonijak (NH ₄ ⁺ -N), rastvoreni kiseonik i saturacija, hlorofil-a, TRIX indeks, abudanca fitoplanktona i sastav zajednice fitoplanktona.	Data su u Tabeli 7. Period istraživanja: januar-decembar, 1 put mjesečno
	Koncentracija hlorofila u vodenom stubu - Direktna efekat nutrijenata	Napomena: Koordinate za geografsku dužinu i širinu treba da budu navedene u decimalnom zapisu. Tačno vrijeme uzimanja svakog pojedinačnog uzorka je obavezno navesti u izvještaju. Koncentracije nutrijenta i hlorofila a treba da budu izražene u µmol/l.	
	Providnost		
	Rastvoreni kiseonik, odnosno promjene zbog povećanja raspadanja organske materije i procijena površine na koju se to odnosi		
	TRIX indeks		

Metoda uzorkovanja, obrade i dostave podataka: Podaci se dostavljaju prikazani po navedenom indikatoru odnosno relevantnim parametrima sa objašnjenjem i analizom rezultata (u wordu i CSV tabeli koja je strukturirana u skladu sa aplikacijom Agencije za zaštitu životne sredine). Potrebno je dostaviti i meta podatke: parametar, metoda, vrijeme i koordinate koji se dostavljaju za svaku lokaciju pojedinačno. Osim navedenog neophodno je dati analizu trenda te konstatacije o procesima koji su uticali na identifikovano stanje za godinu koja se pratila. Podaci treba da budu strukturirani po gore navedenim indikatorima i u odnosu na to definisano stanje i trend (gdje je moguće). Pored navedenog, obavezan je i elektronski unos podataka kroz internet formu i/ili otpremanjem skupova podataka preko Internet platforme Agencije za zaštitu životne sredine koja je namijenjena za čuvanje podataka o stanju morskog ekosistema (url: <https://more.gov.me>). Unos podataka se smatra završenim nakon što su svi podaci unešeni i validirani (provjereni) unutar Internet platforme.

Tabela 8. Kontaminanti

Matriks		Morska voda		
ECAP Cilj/ MSFD Deskriptor	Indikator	Parametri	Područje istraživanja ¹	Učestalost uzorkovanja
EO9 Kontaminant i/D8 Kontaminant i	Koncentracije kontaminanata u vodi, bioti i sedimentu	Toksične materije: 1. Teški metali: Fe, Mn, Cd, Hg, Cu, Ni, Pb, Zn, Cr, As, Sn - TBT i TMT) 2. POPs, uključujući i hlorovane pesticide: Aldrin (hlorovani pesticid), Chlordane, Dieldrin (hlorovani pesticid), Endrin, Heptachlor, Mirex i Toxaphene, Alpha hexachlorocyclohexane; Beta hexachlorocyclohexane; Hexabromobiphenyl; Chlordecone; Lindane (hlorovani pesticid), Endosulfan, Perfluorooctane, DDT (hlorovani pesticid), 3. HCB i hlorfenoli (hlorovani organski pesticid), 4. PCB, 5. PAH (prema vodiču EPA US 16 Reference PAH jedinjenja), 6. TOC (za potrebe normalizacije), Al (za potrebe normalizacije), 7. Mineralna ulja naftnog porijekla Napomena: Potrebno je navesti i fizičko-hemijske parametre, kao što su dubina sa koje je uzet uzorak, temp vode, salinitet, rastvoreni kiseonik. Takođe je potrebno za školjke navesti prosječnu dužinu, visinu i masu jedinki. Tačno vrijeme uzimanja svakog pojedinačnog uzorka je obavezno navesti u izvještaju.	Data su u Tabeli 9.	2 x godišnje (april i novembar)

North ern Open sea Centr al Open sea – Sout hern	C	Port of Budva	Luštica	NCM- LU01	18.66362	42.36107	0.7	25	x	CM
			Luka Budva	CCM- BU02	18.83883	42.27940	0.0	6	x	CM
			Budva	CCM- BU01	18.83793	42.25250	0.5	20	x	CM
			Katič	CCR- KA01	18.93828	42.19375	0.6	20	x x x	CR
			Buljarica 1	CCM- BL01	18.96660	42.17005	0.4	36	x x x	CM
			Buljarica 2	CCM- BL02	18.92220	42.13255	3.7	76	x	CM
	S	Port of Bar	OS-5 Luka Bar	CCH- BA02	19.08570	42.09073	0.0	13	x x x	CH
			Stari Ulcinj	SCR- SU01	19.13572	41.99015	0.4		x x x	CR
			Port Milena	SCH- PM01	19.23477	41.90157	0.2	8	x x x	CH
			Ada Bojana 1	SCM- AB01	19.33378	41.85863	0.5	11	x x x	CM
			Ada Bojana 2	SCM- AB02	19.28097	41.80670	5.0	59	x	CM

Tabela 10. Područje istraživanja kontaminanti - biomarkeri - lokacije

Lokacija	Kod	Stara stanica		IMAP stanica						Matrix	
		Name	Code	Name	Code	Longitude	Latitude	Dist.	Depth	Bio.	Type*
Boka Kotorska	B	Brodograd. Bijela		Brodograd. Bijela	BCH- BB01	18.65233	42.44740	0.0	21	x	CH
		Port of Risan		Luka Risan	BCM- RI02	18.69400	42.51342	0.0	9	x	CM
		Orahovac- Ljuta		Orahovac- Ljuta	BCR- OR01	18.76333	42.48563	0.1	21	x	CR
		IBM- Dobrota		IBM- Dobrota	BCM- DI01	18.76087	42.43638	0.2	22	x	CM
Open sea – Central	C			Katič	CCR- KA01	18.93828	42.19375	0.6	20	x	CR
				Buljarica 1	CCM- BL01	18.96660	42.17005	0.4	36	x	CM
		Port of Bar		Luka Bar	CCH- BA02	19.08570	42.09073	0.0	13	x	CH
				Stari Ulcinj**	SCR- SU01	19.13572	41.99015	0.4		x	CR
	S										

Tabela 11. Biodiverzitet-staništa

ECAP Cilj/MSFD Deskriptor	Indikator	Parametri	Područje istraživanja	Period istraživanja
E01 Biodiverzitet / D1 Biodiverzitet	Rang distribucije staništa (veličina i rasprostranjenost)	Zajednice fotofilnih algi i Cystoseira spp.: standardni skup podataka se prikuplja u skladu sa CARLIT (Kartografija litoralnih i gornjih podlitoralnih zajednica u stjenovitoj priobalnoj zoni) metodologijom koja obuhvata dužinu svakog dijela obale, definisanog specifičnim geomorfološkim obilježjima i specifičnom zajednicom (Ballesteros et al., 2007). Preporučuje se upotreba relevantnih geomorfoloških obilježja, vrsta i zajednica i nivoa osjetljivosti koje definiše Nikolić et al. (2013), jer je primjenjiva za istočni dio Jadranskog mora.² Livade Posidonia oceanica: „modifikovani POMI“ (RAC/SPA – UNEP/MAP, 2014) „Izmijenjenom POMI“ metodom mjeriće se: • tipologija donje granice; • gustina izdanaka; • površina pod živim biljkama i mrtvim rizomima; • dubina donje i gornje granice. Indeks očuvanosti izračunaće se na osnovu ovih parametara. Koraligene zajednice: implementacija protokola monitoringa za koraligenu	Zajednice fotofilnih algi i Cystoseira spp.: 1. Rt Platamuni do rta Volujica (zona 2) Livade Posidonia oceanica: 1. Herceg Novi 2. Žukovica 3. Katič i Buljarica 4. Stari Ulcinj Koraligene zajednice: 1. Dražin vrt 2. Strp (Sopot) 3. Sv. Neđelja 4. Rt Rep Pelagično stanište (plankton) Uzorkovanje planktona vršiće se na stanicama odabranim za eutrofikaciju	Jednom godišnje - tokom proljeća (od aprila do juna)
	Stanje tipičnih vrsta i zajednica za odabrane stanišne tipove, s praćenjem fizičkih, hidroloških i hemijskih parametara			Period istraživanja za plankton-sezonski-najmanje dva puta godišnje

² Treba napomenuti da je ova metodologija veoma korisna i primjenjiva na otvoreni dio crnogorske obale, ali ne i na Bokotorski zaliv, gdje su uticaji i slatke vode i vještačke promjene obale veoma snažni. Pored toga, u otvorenom dijelu crnogorske obale, stjenovita područja u neposrednoj blizini pješčanih plaža treba izbjegavati zbog uticaja pijeska na bentoske zajednice čvrstog supstrata. Takođe, zahtjevniji za primjenu ove metode je južni dio obale od rta Marjan do rta Đeran. U ovom području, zbog blizine mješovitog vodnog tijela koje nastaje zbog rijeke Bojane, potrebno je obaviti naučna istraživanja i ispitivanja kako bi se utvrdile odgovarajuće referentne vrijednosti za GES u mješovitim vodama Jadranskog mora.

$$EQR = \frac{\sum_i \frac{EQV_{ssi} \cdot L_i}{EQV_{rsi}}}{\sum_i L_i}$$

to je razmjera između vrijednosti ekološkog kvaliteta izračunatih u proučavanom području (EQV_{ssi}) i referentnih vrijednosti (EQV_{rsi}), koje se primjenjuju na proučavano područje (vidjeti Nikolić *et al.*, 2013), za svaku geomorfološki relevantno obilježje duž cijele obale.

Izmijenjena POMI metoda

Tačnost svake metode povećava se povećanjem broja livada obuhvaćenih analizama. Štaviše, procjena prostorne varijabilnosti odabranih varijabli na različitim prostornim obuhvatima može da pruži detaljniju sliku ekološkog stanja svake livade. Zato za svaku od predloženih lokacija obuhvaćenih monitoringom preporučujemo prikupljanje podataka odabranih varijabli na najmanje 3 dubinska raspona i 3 stanice unutar svake dubine.

Prosječan broj izdanaka unutar okvira 40x40 cm izražava se po m² kako bi se procijenila gustina livade na svakom mjestu i dubini. Procenat pokrovnosti živih biljaka i mrtvih rizoma omogućava izračunavanje indeksa očuvanosti (CI) livada pomoću formule:

$$CI = \frac{P}{P + D}$$

gdje je P procenat pokrovnosti živih *P. oceanica* a D procenat pokrovnosti mrtvih rizoma (Moreno *et al.*, 2001; Montefalcone *et al.*, 2006).

Koraligeni

Standardne analize i obrada podataka prema Garrabou *et al.*, (2014) u skladu s UNEP/MED WG 461.21.

Crveni koral (*Corallium rubrum*): Analiza foto i video dokumentacije u cilju utvrđivanja rasprostranjenosti i demografske strukture crvenog korala na svakom transektu. Potrebno je utvrditi početnu vrijednost kako bi se pratili trendovi razvoja kolonije crvenih korala u narednim periodima.

Pelagično stanište (plankton)

Za statističku analizu podataka predlaže se upotreba Microsoft Excel i PRIMER 5 za Windows programe. Indeksi biodiverziteta, Shannon-Wiener (H') i Pielou (J'), kao i broj vrsta (S) koriste se za analizu promjena u sastavu zajednice tinitida, radiolarija i kopepoda na prostornoj i sezonskoj skali.

Tintinidi određeni na nivo roda broje se samo kada se u istom uzorku nijesu pojavile druge vrste istog roda. U matricu vrsta ne uključuju se *Coxiella* forme. Kumulativne (k -dominance krivulje) koriste se za upoređivanje dominacije vrsta navedenih zooplanktonskih grupa u odnosu na njihovu brojnost.

Metoda nemetričkog multidimenzionalnog skaliranja (n-MDS) primjenjuje se za prikazivanje odnosa odabranih zooplanktonskih grupa na različitim stanicama. Za prikazivanje sličnosti između stanica, računa se Bray-Curtis koeficijent sličnosti na osnovu logaritamski $\log(x+1)$ transformisanih podataka prosječne abundance gore navedenih grupa. Metoda analize osnovnih komponenti (PCA) koristi se za izdvajanje stanica na osnovu promjena brojnosti glavnih zooplanktonskih grupa. Analize se zasnivaju na korelacijskoj matrici normalizovanih varijabli.

Tabela 12. Invazivne vrste

	Indikator	Parametri	Istraživane vrste	Učestalost uzorkovanja
EO2 Strane vrste/ D2 Invazivne vrste	Brojnost populacije vrsta	Parametri mjerenja zavise od rizika područja i ciljnih vrsta. Istraživanje treba da obuhvati, kao minimum: • datum prikupljanja/ otkrivanja; • lokaciju evidentiranja (uključujući dubinu i stanište); • taksonomsku identifikaciju; • podatke o brojnosti; • procjenu mehanizma transporta.	<i>Caulerpa cylindracea</i>, <i>Pinctada imbricata radiata</i>, <i>Paraleucilla magna</i>, <i>Callinectes sapidus</i>, <i>Saurida lessepsianus</i> Russell, Golani, Tikochinski, 2015 [do nedavno pogrešno identifikovana kao <i>S. undosquamis</i> (Richardson, 1848)]; <i>Fistularia commersonii</i> Rüppell, 1838; <i>Lagocephalus sceleratus</i> (Gmelin, 1789); <i>Plotosus lineatus</i> (Thunberg, 1787); <i>Siganus rivulatus</i> Forsskål & Niebuhr, 1775 i <i>Siganus luridus</i> (Rüppell, 1829)	Sezonski u zavisnosti od vrste.

Metodologija obrade dobijenih podataka

Validacija nacionalnih lista alohtonih vrsta zahtijeva:

- temeljno preispitivanje, isključujući pogrešno identifikovane, nepotvrđene, kriptogene vrste;
- usklađivanje razmatranjem taksonomskih i/ili nomenklturnih pitanja. Kada je u pitanju validacija, pogledati Preporuke za liste za standardizaciju (Marchini *et al*, 2015; Zenetos *et al.*, 2017).

Procjena uticaja na bilo kojem prostornom nivou biće zasnovana na implementaciji CIMPAL indeksa (Katsanevakis *et al.*, 2016) koji zahtijeva geo-referencirane podatke. Stoga su **za svako evidentiranje svake vrste potrebni precizni georeferencirani podaci** u GIS-u.

Potrebno je da kontrolu podataka prikupljenih putem tzv. „građanske nauke“, uključivanjem javnosti u posmatračku mrežu izvrše stručnjaci za taksonomiju.

Obrada i dostavljanje podataka

Podaci se dostavljaju prikazani po navedenom indikatoru odnosno relevantnim parametrima sa objašnjenjem i analizom rezultata (u wordu i CSV tabeli koja je strukturirana u skladu sa aplikacijom Agencije za zaštitu životne sredine). Potrebno je dostaviti i meta podatke: parametar, metoda te vrijeme i koordinate koji se dostavljaju za svaku lokaciju pojedinačno. Osim navedenog neophodno je dati analizu trenda te konstatacije o procesima koji su uticali na identifikovano stanje za godinu koja se pratila. Podaci treba da budu strukturirani po gore navedenim indikatorima i u odnosu na to definisano stanje i trend (gdje je moguće). Pored navedenog, obavezan je i elektronski unos podataka kroz internet formu i/ili otpremanjem skupova podataka preko Internet platforme Agencije za zaštitu životne sredine koja je namijenjena za čuvanje podataka o stanju morskog ekosistema (url: <https://more.gov.me>).

Obrada i dostavljanje podataka

Podaci se dostavljaju prikazani po navedenom indikatoru odnosno relevantnim parametrima sa objašnjenjem i analizom rezultata (u wordu i CSV tabeli koja je strukturana u skladu sa aplikacijom Agencije za zaštitu životne sredine). Potrebno je dostaviti i meta podatke: parametar, metoda te vrijeme i koordinate koji se dostavljaju za svaku lokaciju pojedinačno. Osim navedenog neophodno je dati analizu trenda i konstatacije o procesima koji su uticali na identifikovano stanje za godinu koja se pratila. Podaci treba da budu strukturirani po gore navedenim indikatorima i u odnosu na to definisano stanje i trend (gdje je moguće). Pored navedenog, obavezan je i elektronski unos podataka kroz internet formu i/ili otpremanjem skupova podataka preko Internet platforme Agencije za zaštitu životne sredine koja je namijenjena za čuvanje podataka o stanju morskog ekosistema (url: <https://more.gov.me>). Unos podataka se smatra završenim nakon što su svi podaci unešeni i validirani (provjereni) unutar Internet platforme.

Obaveze izvršioca:

U skladu sa dinamikom uzorkovanja za pojedine podprograme izvještaji i informacije sa analiza Agenciji se dostavljaju i periodično i po potrebi radi blagovremenog informisanja javnosti.

Dostavljanje rezultata i podataka

Uz tekstualni godišnji izvještaj dostavljaju se i podaci se dostavljaju prikazani po navedenim indikatorima odnosno relevantnim parametrima sa objašnjenjem i analizom rezultata (u wordu i CSV tabeli koja je strukturana u skladu sa aplikacijom Agencije za zaštitu životne sredine i drugim pratećim formatima koji su neophodni (shp, gis fajlovi)). Potrebno je dostaviti i meta podatke: parametar, metoda te vrijeme i koordinate koji se dostavljaju za svaku lokaciju pojedinačno. Osim navedenog neophodno je dati analizu trenda te konstatacije o procesima koji su uticali na identifikovano stanje za godinu koja se pratila. Podaci treba da budu strukturirani po gore navedenim indikatorima i u odnosu na to definisano stanje i trend (gdje je moguće). Pored navedenog, obavezan je i elektronski unos podataka kroz internet formu i/ili otpremanjem skupova podataka preko Internet platforme Agencije za zaštitu životne sredine koja je namijenjena za čuvanje podataka o stanju morskog ekosistema (url: <https://more.gov.me>). Unos podataka se smatra završenim nakon što su svi podaci unešeni i validirani (provjereni) unutar Internet platforme.

Godišnji izvještaj treba da sadrži:

- detaljnu analizu podataka sa analizom trenda i ocjenom ekološkog statusa morskog ekosistema i mogućih izvora i uzroka zagađivanja, uključujući i detaljno pojašnjenje korišćenih metodologija za lokacije uzorkovanja i analiza, sa poređenjem u odnosu na zahtjeve MFSD i Barselonske konvencije - primjena EcAp-a i regionalnih akcionih planova.
- predlog mjera za smanjenje evidentiranih pritisaka na živi svijet mora, smanjenje zagađivanja iz ustanovljenih izvora zagađivanja, kao i predlog mjera za poboljšanje stanja morskog ekosistema.

		<i>Acer heldreichii</i> <i>Gymnadenia conopsea</i> <i>Orchis purpurea</i> PUŽEVI <i>Helix dormitoris</i> <i>Helix vladika</i> <i>Limax wohlberedti</i> <i>Malacolimax mrazeki</i> SISARI <i>Ursus arctos</i> <i>Canis lupus</i> <i>Lutra lutra</i>
2.	NP „Durmitor”	RED LEPIDOPTERA <i>Papilio machaon</i> <i>Parnassius apollo</i> <i>Iphiclides podalirius</i> <i>Euplagia quadripunctaria</i> RED COLEOPTERA <i>Morimus funereus</i> <i>Rosalia alpina</i> GLJVE <i>Bovista paludosa</i> <i>Hygrocybe citrinovirens</i> <i>Hygrocybe coccineocrenata</i> <i>Hygrocybe intermedia</i> <i>Hygrocybe punicea</i> <i>Hygrophorus erubescens</i> <i>Hygrophorus marzuolus</i> <i>Catathelasma imperial</i> <i>Porphyrellus porphyrosporus</i> RED DECAPODA <i>Astacus astacus</i> BILJNA VRSTA: <i>Cypripedium calceolus</i> <i>Leontopodium alpinum</i>

		RED LEPIDOPTERA <i>Iphiclides podalirius</i> <i>Papilio machaon</i> <i>Apatura metis</i> <i>Euphydryas aurinia</i> RED ODONATA <i>Cordulegaster heros</i> RED DECAPODE <i>Austropotamobius torrentium</i> GLJIVE <i>Paxillus rubicundulus</i> BILJNA VRSTA: <i>Marsilea quadrifolia</i> <i>Quercus robur</i> <i>Utricularia vulgaris</i> <i>Trapa longicarpa ssp scutariensis</i> PUŽEVI <i>Tandonia albanica</i> <i>Limax wohlberedti</i> <i>Tandonia reuleaxi</i> <i>Tandonia albanica</i>
5.	Vode Nikšićkog polja	<i>Astacus astacus</i> BILJNA VRSTA <i>Orchis papilionaceae</i>
6.	Rumija	BILJNA VRSTA: <i>Ramonda serbica</i> <i>Gymnospermium scipetarum</i> PUŽEVI <i>Tandonia albanica</i> <i>Limax wohlberedti</i> <i>Tandonia reuleaxi</i> <i>Tandonia albanica</i>
7.	Donja Zeta	<i>Austropotamobius pallipes</i> <i>Lepiota grangei</i>
8	Rijeka Cijevna	<i>Ramonda serbica</i>

		DECAPODE <i>Austropotamobius torrentium</i>
11	Selo Štitari (Cetinje)	BILJNA VRSTA: <i>Petrolanium crnojevicii</i>
12	SP Savinska Dubrava	GLJIVE <i>Amanita ovoidea</i> <i>Gyroporus castaneus</i> PUŽEVI <i>Tandonia albanica</i> <i>Limax wohlberedti</i> <i>Tandonia reuleaxi</i>
13.	Velika ulcinjska plaža, Ada Bojana i područje Šaskog jezera	GLJIVE <i>Psathyrella ammophila,</i> <i>Leccinum durisculum</i> Biljne vrste: <i>Ammophilla arenaria subsp. arundinacea</i> <i>Pancratium maritimum</i> PUŽEVI <i>Tandonia albanica</i> <i>Limax cinereoniger</i>
	INVAZIVNE VRSTE	
	Skadarsko i Šasko jezero, rijeke Cijevna, Zeta, Morača, Bojana.	<i>Pseudorasbora parva</i>
	Akumulacije Krupac, Slano i Bilečko jezero,	<i>Lepomis gibbosus</i>
	Skadarsko i Šasko jezero, rijeka Bojana , kao I donji tok rijeke Morače i Zete	<i>Gambusia holbrooki</i>
	Centralni dio Crne Gore	<i>Ailanthus altissima</i>
	Centralni dio Crne Gore 1 lokalitet	<i>Asclepias syriaca</i>
	Tivat i Budva	<i>Urva auropunctata,</i>

ugljevodon ici (PAH)	kongenera 28, 52, 101, 118, 138, 153 i 180		dieldrin, endrin, heptachlor, heksahloroben zen (HBC), mireks, α -HCH, β -HCH	sulfons ka kiselina (PFOS)	(PBDE)	F)
-------------------------	--	--	---	-------------------------------------	--------	----

U toku 2026. godine, ovaj program će se sprovoditi u **13** opština, na **29** mjerna mjesta. U ispitivanim uzorcima, vršiće se analize gore navedenih neorganskih i organskih zagađujućih materija.

Lokacije (mjerna mjesta) i vrste ispitivanja navedene su u Tabeli 17.

Tabela 17. Mjerna mjesta i vrste ispitivanja u uzorkovanom zemljištu

Naselje	Mjerna mjesta	Broj uzoraka	Opasne i štetne materije	Toksične i kancerogene materije	Dioksini i furani
Podgorica	Industrijska zona iza distributivnog centra Voli uz Moraču	1	X sek	X	/
	Čemovsko polje	1	X sek	X	/
	Poljoprivredno zemljište pored trafostanice (Tološi,)	2x1	/	XX	XX
	Dječji park "Kruševac"	1	X sek	X	/
	Poljoprivredno zemljište pored saobraćajnice PG-CT	1	X sek	X	/
	Deponija "Livade"				
Berane	Poljoprivredno zemljište pored Industrijske zone	1	X sek	X	/
	Poljoprivredno zemljište pored trafostanice	1	/	XX	XX
Pljevlja	Poljoprivredno zemljište pored saobraćajnice prema Đurđevića Tari (Vilići)	1	X sek	X	/
	Poljoprivredno zemljište pored trafostanice (tri)	3x1	/	XXX	XXX
	Vrtić "Eko-bajka"	1	X sek	X	/
	Jalovište TE	1	X sek	X	/
	Šule	1	X sek	X	X
Bijelo Polje	Poljoprivredno zemljište pored gradske deponije	1	X sek	X	X
	Zaton, između rijeke Lim i magistralnog puta	1	X sek	X	X
Kolašin	Poljoprivredno zemljište pored saobraćajnice Mateševo-Kolašin	1	/	X	X

- Mjerni opseg: 0,3 μ V do 7V(RMS) u jednom opsegu korespondira od 10 dB do 137 dB sa osjetljivošću mikrofona od 50 mV/Pa
- Maksimalni pik (vrijednost) ± 10 V korespondira do 140 dB

Izvršiocu usluga realizacije programa monitoringa buke u životnoj sredini ustupiće se pomenuta oprema. Mjerenje buke u životnoj sredini se mjeri navedenim instrumentom i/ili istih karakteristika a mjerenje je potrebno vršiti kontinuirano u trajanju od sedam dana, dva puta godišnje, kako je prikazano u Tabeli.

Tabela 18. Plan programa monitoringa nivoa buke u životnoj sredini za 2026. godinu na 24 lokacije i 23 opštine

Redni broj	Lokacija	Period mjerenja I ciklus	Period mjerenja II ciklus
1.	Podgorica	30.03.-05.04.2026.	07.09.-13.09.2026.
2.	Podgorica	06.04.-12.04.2026.	14.09.-20.09.2026.
3.	Cetinje	13.04.-19.04.2026.	21.09.-27.09.2026.
4.	Tuzi	20.04.-26.04.2026.	26.09.-04.10.2026.
5.	Berane	27.04.-03.05.2026.	05.10.-11.10.2026.
6.	Bijelo Polje	04.05.-10.05.2026.	12.10.-17.10.2026.
7.	Mojkovac	11.05.-17.05.2026.	18.10.-25.10.2026.
8.	Kolašin	18.05.-24.05.2026.	26.10.-01.11.2026.
9.	Pljevlja	25.05.-31.05.2026.	02.11.-08.11.2026.
10.	Žabljak	01.06.-07.06.2026.	09.11.-15.11.2026.
11.	Nikšić	08.06.-14.06.2026.	16.11.-22.11.2026.
12.	Ulcinj	15.06.-21.06.2026.	23.11.-29.11.2026.
13.	Bar	22.06.-28.06.2026.	30.11.-06.12.2026.
14.	Petrovac	29.06.-05.07.2026.	07.12.-13.12.2026.
15.	Budva	06.07.-12.07.2026.	14.12.-20.12.2026.
16.	Tivat	13.07.-19.07.2026.	21.12.-27.12.2026.
17.	Kotor	20.07.-26.07.2026.	05.01.-11.01.2026.
18.	Herceg Novi	07.07.-02.08.2026.	12.01.-18.01.2026.
19.	Plužine	03.08.-09.08.2026.	19.01.-25.01.2026.
20.	Rožaje	10.08.-16.08.2026.	26.01.-01.02.2026.
21.	Petnjica	17.08.-23.08.2026.	02.02.-08.02.2026.
22.	Gusinje	24.08.-30.08.2026.	09.02.-15.02.2026.
23.	Plav	31.08.-06.09.2026.	16.02.-22.02.2026.

			Th-232, Be-7, Cs-137		
		Analiza ukupne alfa aktivnosti u vazduhu	Ukupna alfa aktivnost u vazduhu	Bq/m ³	Dnevne analize a izvještavaju se zbirne mjesečne vrijednosti
		Analiza ukupne beta aktivnosti u vazduhu	Ukupna beta aktivnost u vazduhu	Bq/m ³	Dnevne analize a izvještavaju se zbirne mjesečne vrijednosti
		Analiza I-131	I-131	Bq/m ³	Dnevne analize a izvještavaju se zbirne mjesečne vrijednosti
	Atmosferske padavine	γ spektrometrija	Cs-137, Be-7		24 sata svakodnevno uzorkovanje, registrovati i količinu padavina pri svakom uzorkovanju
Bar Pljevlja Herceg Novi Žabljak	Vazduh	TL dozimetrija		Mjeri se u μGy/h	Polugodišnja zamjena i očitanje

Lokacija	Uzorak	Metoda	Radionuklidi	Jedinica	Učestalost mjerenja
Pljevlja	Vazduh	γ- spektrometrija	K-40, Ra- 226, Th-232, Be- 7, Cs-137	Bq/m ³	Dnevni uzorci se spajaju u zbirne mjesečne

Morača			
Vežišnica			
Čehotina			
Paleški potok			
Gračanica			

Tabela 23. Ispitivanje sadržaja radionuklida u zemljištu

Lokacija	Metoda	Radionuklidi	Učestalost
Sjever Crne Gore Obradivo i neobradivo zemljište	γ- spektrometrija	Cs137	Jednom godišnje
Središnji dio Crne Gore Obradivo i neobradivo zemljište			
Južni dio Crne Gore Obradivo i neobradivo zemljište			

Tabela 24. Ispitivanje sadržaja radionuklida u stočnoj hrani

Lokacija	Uzorak	Metoda	Radionuklidi	Učestalost
Crna Gora	Livadski trava, sijeno, krmna smješa, hrana za kokoške, kukuruzno stočno brašno, hrana za svinje i prasiće	γ- spektrometrija	Cs-137	Jednom godišnje

Tabela 25. Ispitivanje sadržaja radionuklida u ljudskoj hrani

Lokacija	Uzorak	Metoda	Radionuklidi	Učestalost
Podgorica (vrtići, i dačke i studentske menze, primarni proizvođač)	Meso: goveđe, jagnjeće, svinjsko i pileće, šaran, mlijeko, sir, jaja, pšenični i kukuruzni hljeb, grožđe, jabuke	γ- spektrometrija i radiohemijska separacije tečnim scintilacionim brojačem za Sr-90	K40, Cs137, Ra226, Th232, Sr-90 raditi u uzorcima gotovih obroka uzorkovanih iz vrtića i studentskih menzi i voditi računa da se biraju obroci sa što više namirnica (meso, voće povrće) i u mlijeku	Godišnje uzorkovanje i analiza (prema dozrijevanju vegetacije i uzgoju mesa), izuzev jela iz vrtića i menzi koja se uzorkuju 2

Tabela 27. Ispitivanje nivoa izlaganja jonizujućem zračenju u boravišnim prostorijama

Lokacija	Uzorak	Metoda	Učestalost
Boravišni prostori sa javnim pristupom na teritoriji opština Tuzi (4 lokacije), Kolašin (6 lokacija), Nikšić 4 lokacije	Vazduh	Mjerenje koncentracije radona metodom NTD CR39	1 godišnje (2x6 mjeseci)

PROGRAM SISTEMATSKOG ISPITIVANJA NIVOA NEJONIZUJUĆIH ZRAČENJA

Program sistematskog ispitivanja nivoa nejonizujućih zračenja za 2026. godinu, izrađen je u skladu sa Zakonom o zaštiti od nejonizujućih zračenja ("Sl. list Crne Gore", br.35/13, 84/24), kao i:

- Pravilnikom o sadržaju i načinu dostavljanja izvještaja o sistematskom ispitivanju nivoa nejonizujućih zračenja ("Sl. list Crne Gore", broj 56/13),
- Pravilnikom o bližim uslovima za obavljanje stručnih poslova zaštite od nejonizujućih zračenja ("Sl. list Crne Gore", br. 21/16 i 145/22),
- Pravilnikom o granicama izlaganja elektromagnetnim poljima ("Sl. list Crne Gore", br. 6/15 i 9/15),
- Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja ("Sl. list Crne Gore", broj 56/15).

Stručne poslove sprovođenja programa sistematskog ispitivanja nivoa nejonizujućih zračenja može da vrši privredno društvo, preduzetnik ili drugo pravno lice koje ima dozvolu za obavljanje stručnih poslova zaštite od nejonizujućih zračenja – ovlašćeno stručno lice, izdatu od Agencije za zaštitu životne sredine Crne Gore.

Ispitivanje nivoa elektromagnetnog zračenja sprovodi se mjerenjem nivoa električnog polja za visokofrekvencijske izvore, odnosno električnog i magnetnog polja za niskofrekvencijske izvore u okolini izvora. Mjerenja se sprovode u tačkama u okolini izvora u kojima se ljudi u obavljanju svakodnevih aktivnosti mogu naći u dužem vremenskom periodu. Broj i mikrolokacije mjernih tačaka se biraju tako da omoguće sagledavanje distribucije elektromagnetnog polja u okolini izvora na cjelovit način i po pravilu bi trebalo da obuhvate najmanje jednu mjernu tačku koja je fizički najbliža izvoru, najmanje jednu mjernu tačku na kojoj se na bazi teorijskih razmatranja očekuje najviši nivo polja i jednu ili više tačaka od posebnog interesa.

Izvještaj o sistematskom ispitivanju nivoa nejonizujućih zračenja potrebno je uraditi u skladu sa Pravilnikom o sadržaju i načinu dostavljanja izvještaja o sistematskom ispitivanju nivoa nejonizujućih zračenja ("Sl. list Crne Gore", broj 56/13).

				mjerjenja nivoa elektromagnetnih polja		
5.	Podgorica	Okolina RBS One HQ i RTV dom 42°26'32.23" N 19°14'41.14" E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerjenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
6.	Podgorica	Okolina RBS Blok V 42°26'50.99" N 19°14'34.39" E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerjenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
7.	Podgorica	Okolina RBS Zabjelo (lamele) 42°25'15.73" N 19°14'33.73" E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerjenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
8.	Podgorica	Okolina RBS Dalmatinska 42°27'13.64" N 19°14'17.53" E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerjenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
9.	Podgorica	Okolina RBS Zagorič (MUP) 42°27'21.67" N 19°15'56.30" E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerjenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
10.	Podgorica	Okolina RBS Zagorič	Elektro magnet	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo),	Između	1/godišnje

				načinu prvih i periodičnih mjerjenja nivoa elektromagnetnih polja	Jun - Avgust	
16.	Budva	Okolina RBS Hotel PRINC 42°17'24.98 "N 18°51'01.51" E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerjenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje
17.	Budva	Okolina RBS TKC Budva 42°17'02.20 "N 18°50'18.34 "E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerjenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje
18.	Budva	U okolina RBS Babilonija 42°17'30.58 "N 18°50'44.04 "E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerjenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje
19.	Bar	Okolina RBS Ilino 42°06'45.51 "N 19°05'58.53 "E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerjenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje
20.	Bar	Okolina RBS Pošta Stari Bar 42°05'28.66 "N 19°07'56.75 "E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerjenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje

		20°10'02.98 "E		(gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Januar - Decembar	
27.	Rožaje	Okolina EO Bandžovo Brdo 42°50'25.00 "N 20°10'29.10 "E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
28.	Pljevlja	Okolina RBS Golubinja 43°21'27.92 "N 19°21'47.91 "E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
29.	Kolašin	Okolina RBS PG23 Kolašin 42°49'17.40 "N 19°31'24.15 "E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
30.	Mojkovac	Okolina RBS MUP Mojkovac 42°57'44.86 "N 19°34'48.88 "E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
31.	Cetinje	Okolina RBS TKC Cetinje 42°23'17.42 "N 18°55'32.98 "E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje

		42°27'13.38 "N 18°32'00.26 "E		(gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Jun- Avgust	
38.	Herceg Novi	Okolina RBS Hotel LIGHT HOUSE 42°27'34.78 "N 18°30'46.98 "E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje
39.	Nikšić	Okolina RBS RTV Nikšić 42°46'22.60 "N 18°57'03.97 "E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
40.	Nikšić	Okolina RBS Hotel ONOGOŠT 42°46'35.38 "N 18°57'03.08 "E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje
41.	Ulcinj	Okolina RBS Stari grad Ulcinj 41°55'27.72 "N 19°12'05.67 "E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa elektromagnetnih polja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Jun- Avgust	1/godišnje
42.	Andrijević a	Okolina RBS TKC Andrijevića 42°43'59.15 "N 19°47'33.56 "E	Elektro magnet no zračenje	Metoda brzog pregleda (gdje je primjenjivo), metoda skeniranja promjenljivog frekvencijskog opsega (gdje je primjenjivo) u skladu sa Pravilnikom o načinu prvih i periodičnih mjerenja	Između 10 - 14 h ili 19 - 23 h Januar - Decembar	1/godišnje

2.	Bar	Okolina TS 110/35kV Bar 42° 5'55.24"N 19° 6'45.97"E	Elektro magnet no zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
3.	Podgorica	Okolina TS 400/110kV Podgorica 2 42.457979, 19.201489	Elektro magnet no zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
4.	Podgorica	Okolina TS 220/110/35 kV Podgorica 1 42°27'51.3 3"N 19°16'20.5 3"E	Elektro magnet no zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
5.	Podgorica	Okolina TS 110/35 kV Podgorica 4 42°26'45.3 3"N 19°14'4.38" E	Elektro magnet no zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
6.	Podgorica	Okolina TS 110/35 kV Podgorica 3 42°26'18.1 0"N 19°16'18.8 2"E	Elektro magnet no zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
7.	Podgorica	Okolina TS 110/35 kV Podgorica 3 42°26'17.5 7"N 19°16'23.5 3"E	Elektro magnet no zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje

15.	Tivat	Okolina TS 110/35kV Tivat 42°25'5.03" N 18°43'39.4 3"E	Elektro magnet no zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
16.	Ulcinj	Okolina TS 110/35kV Ulcinj 41.929730, 19.235200	Elektro magnet no zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
17.	Berane	Okolina TS 110/35kV Berane 42°51'25.9 1"N 19°52'57.4 0"E	Elektro magnet no zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
18.	Podgorica	Ispod DV 110kV Podgorica 2 – KAP 42°25'54.7 0"N 19°12'18.7 3"E	Elektro magnet no zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
19.	Podgorica	Ispod DV 110kV Podgorica 2 – KAP 42°25'17.6 1"N 19°12'26.4 1"E	Elektro magnet no zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
20.	Podgorica	Ispod DV 110kV Podgorica 1 – Podgorica 3 42°27'49.5 9"N 19°16'21.3 9"E	Elektro magnet no zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje

26.	Budva	Ispod DV 110kV Cetinje – Budva 42°18'17.5 7"N 18°51'22.9 7"E	Elektro magnet no zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
27.	Tivat	Ispod DV 110kV Tivat – Budva 42°25'0.88" N 18°43'41.4 6"E	Elektro magnet no zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
28.	Herceg Novi	Ispod DV 110kV Herceg Novi – Trebinje 42°27'50.4 2"N 18°32'4.40" E	Elektro magnet no zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
29.	Nikšić	Ispod DV 2x110kV Perućica – Nikšić 42°45'31.0 2"N 18°58'38.8 4"E	Elektro magnet no zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
30.	Danilovgra d	Ispod DV 2x110kV Perućica – Podgorica 42°34'0.78" N 19° 8'1.38"E	Elektro magnet no zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje
31.	Podgorica	TS u garaži zgrade, ul.Bulevar Revolucije 88	Elektro magnet no zračenje	U skladu sa standardom MEST EN ISO/IEC 17025:2018 i MEST EN 61786:2009	januar- februar ili jul-avgust	1/godišnje

FLUORIDI – soli fluorovodonične kiseline (HF), odnosno jedinjenja metala sa fluorom. Ulaze u atmosferu kao čvrsta ili kao gasovita jedinjenja. Fluoridi su kumulativni otrovi za biljke i životinje.

GAMA (γ) spektrometrija – visoko razvijena grana eksperimentalne fizike kojom se određivanjem broja emitovanih γ fotona u jedinici vremena iz nekog izvora u funkciji energije može dobiti niz informacija o ispitivanom uzorku tj o njegovom sastavu.

GAMA (γ) zračenje – elektromagnetno zračenje velike energije, koje potiče iz jezgra atoma.

IMISIJA – sva zagađenja životne sredine nastala prirodnim putem ili djelovanjem čovjeka mjerena na određenoj udaljenosti od izvora zagađenja.

EMISIJA – sva zagađenja životne sredine nastala prirodnim putem ili djelovanjem čovjeka mjerena na izvoru zagađenja.

KADMIJUM (Cd) – hemijski element koji je dosta rijedak u prirodi. Ima ga u otpadnim vodama iz rudnika. Ima tendenciju akumulacije u organizmu.

KOBALT (Co) – srebrnasto bijeli metal koji se u prirodi nalazi u jedinjenjima sa arsenom. Jedinjenja kobalta lokalno izazivaju dermatitis i senzibilnost kože, a izazivaju i pulmonarne, hematološke i digestivne promjene. Potencijalni je kancerogen.

MANGAN (Mn) – biogeni element koji učestvuje u oksido-redukcionim procesima.

OLOVO (Pb) – hemijski element koji spada u teške metala. Kao zagađujuća materija u životnoj sredini, najčešće se javlja iz 3 izvora: iz benzina, prilikom sagorijevanja u motorima sa unutrašnjim sagorijevanjem, iz fabričkih dimnjaka hemijske industrije boja, prerade ruda i raznih pesticida. Olovo je veoma stimulativan otrov, pa unošenje i najmanjih količina njegovih soli sa hranom ugrožava životne funkcije organizma. Izaziva smanjenje broja eritrocita.

PAH – policiklični aromatični ugljovodonici koji nastaju pod dejstvom UV sunčevog zračenja u prisustvu kiseonika, ugljovodonika, azotdioksida, a koji su toksičniji od svake supstance koja učestvuje u njegovoj sintezi. Karakteristično je njegovo toksično dejstvo na žive organizme.

pH VRIJEDNOST – negativan logaritam koncentracije vodonikovih jona u nekom rastvoru. Služi kao mjera za kiselost odnosno bazičnost vodenih rastvora. Neutralni rastvori imaju pH 7, kiseli ispod 7, a bazni od 7-14.

POLIHLORBIFENILI – hemijska jedinjenja koja se široko primjenjuju u industriji boja, kao komponente pesticida, dodaci materijalima za izgradnju silosa itd. Slabo se rastvaraju u vodi i zato se veoma dugo zadržavaju u životnoj sredini.

PC RM – automatizovani dozimetrijski sistem kojim se vrši kontinuirano, 24-časovno, (365 dana u godini) mjerenje jačine apsorbovane doze γ zračenja u vazduhu.

RADIONUKLIDI – nestabilna jezgra hemijskih elemenata koja se emitovanjem jonizujućeg zračenja transformišu u stabilna jezgra.

RADON (^{222}Rn) – najrasprostranjeniji prirodni radioaktivni gas koji se emituje uglavnom iz zemljišta koje sadrži uran ^{238}U i ima tendenciju da se koncentriše u boravišnim i radnim prostorijama.

SUMPOR-DIOKSID (SO_2) – bezbojan, nezapaljiv gas. Znatne količine SO_2 u atmosferu dolaze vulkanskom aktivnošću, sagorijevanjem fosilnih goriva, procesima topljenja ruda, prerade papira i celuloze. Primarni efekat SO_2 se ispoljava u iritaciji očiju, nosa i grla. U respiratornom sistemu može izazvati edem pluća i respiratornu paralizu.

TAKSON – uslovni termin koji obično označava vrstu ili niže taksonomske nivoe, uključujući i oblike koji još nisu formalno opisani.

TRANSEKT – pozicija.

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ

MINISTARSTVO EKOLOGIJE, ODRŽIVOG RAZVOJA
I RAZVOJA SJEVERA

NAZIV PROPISA

Predlog Programa monitoringa životne sredine
Crne Gore za 2026. godinu

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?
-

- Monitoring životne sredine predstavlja sistematsko mjerenje i ispitivanje parametara kao i ocjenjivanje indikatora stanja i zagađenja životne sredine. Na osnovu dostupnih podataka sa mjernih mjesta o stanju životne sredine dobija se jasan uvid u promjene kvaliteta i kvantiteta životne sredine, emisije zagađujućih materija i korišćenje prirodnih resursa. Rezultati koji se dobiju sprovođenjem monitoringa čine osnovu za ocjenu ukupnog stanja životne sredine u Crnoj Gori i izradu godišnje Informacije o stanju životne sredine.
- Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2026. godinu obuhvata osam programa:
kvalitet vazduha i program monitoringa alergenog polena u vazduhu, monitoring sadržaja opasnih i štetnih materija u zemljištu, monitoring morskog ekosistema, nivo buke u životnoj sredini, monitoring biodiverziteta, monitoring nejonizujućeg zračenja i radioaktivnost u životnoj sredini.
- Za adekvatno vođenje politike životne sredine i definisanje mjera za unaprjeđenje stanja iste, neophodni su podaci o stanju životne sredine. Takođe, javnost i nadležne institucije moraju biti informisani o stanju životne sredine i problemima koji postoje, kako bi se na najefikasniji način pristupilo njihovom rješavanju. Upravo zato se na osnovu rezultata monitoringa izrađuje Informacija o stanju životne sredine.
- Posljedice problema su gubitak prirodnih resursa, zagađenje vazduha, vode, zemljišta, koje se višestruko reflektuje na zdravlje ljudi, degradaciju staništa, ugrožavanje živog svijeta, kako biljnog tako i životinjskog, uključujući i rijetke vrste.
- Lošim stanjem životne sredine i njenom neadekvatnom zaštitom najviše mogu biti oštećeni građani koji su izloženi negativnim uticajima iz životne sredine.
- Bez sprovođenja Programa monitoringa ne bi se mogla izraditi Informacija o stanju

budžet, jer su za realizaciju istog neophodna finansijska izdvajanja, u iznosu definisanom u samom Programu, i to:

Za Agenciju za zaštitu životne sredine 41504A0290 (organizacioni kod 43302) :

Program 18003- ekologija i priroda

Potprogram - 18003004- monitoring i unapredjenje životne sredine

Aktivnost - 18003004 001- monitoring, analiza i izvještavanje

4147 Konsultantske usluge

246.800,00 € Vazduh (CETI praćenja kvaliteta vazduha; kalibracija mjerne opreme)

30.000,00 €- zemljište

8.000,00 € - alergeni polen suspendovan u vazduh.

20.000,00 €- buka

35.000,00 € nejonizujuće zračenje

65.000,00 € radioaktivnost u životnoj sredini

400.000,00 € monitoring morskog ekosistema

60.000,00 € monitoring biodiverziteta

415-3 Tekuće održavanje opreme

84.900,00 eura Vazduh (nabavka rez. dijelova)

Ukupno za Program monitoringa 949.700,00 €.

PROGRAM	IZNOS (€)
Kvalitet vazduha	331.700
Alergeni polen suspendovan u vazduhu	8.000
Sadržaj opasnih i štetnih materija u zemljištu	30.000
Monitoring morskog ekosistema	400.000
Monitoring biodiverziteta	60.000
Buka	20.000
Nejonizujuće zračenje	35.000
Radioaktivnost u životnoj sredini	65.000
UKUPNO	949.700

- Realizacija Programa monitoringa životne sredine može uticati na nadležne institucije u različitim oblastima životne sredine jer na osnovu rezultata ovog programa, shodno ocjeni stanja, definišu se preporuke za unaprjeđenje na osnovu kojih će se propisati određene obaveze nadležnim institucijama.
- Realizacija Programa monitoringa životne sredine će uticati na sve građane Crne Gore, jer će dati jasnu sliku o stanju životne sredine i ukazati na probleme koji postoje.
- Pozitivan uticaj realizacije Programa monitoringa ogleda se u ispunjavanju zakonskih obaveza, ispunjavanju obaveza izvještavanja prema međunarodnim institucijama, obezbjeđivanju Ustavnog prava građana o mogućnosti dobijanja informacija o životnoj sredini.

- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

- Ne očekuju se prepreke u sprovođenju Programa monitoringa životne sredine, pod uslovom da se obezbijede potrebna finansijska sredstva.
- Raspisaće se tender za izbor subjekata koji će odraditi servis i kalibraciju uređaja za praćenje kvaliteta vazduha, a monitoring kvaliteta vazduha, realizuje Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore, u skladu sa Zakonom o zaštiti vazduha („Sl.list Crne Gore“, br.25/10, 43/15, 073/19) i monitoring alergnog polena koji realizuje Agencija za zaštitu životne sredine.
- Ispunjenje ciljeva utvrdiće se u okviru Informacije o stanju životne sredine za 2026. godinu koju će pripremiti Agencija za zaštitu životne sredine, na osnovu rezultata Programa monitoringa životne sredine za 2026. godinu.
- Indikatori sprovedenog monitoringa su izvještaji dostavljeni Agenciji za zaštitu životne sredine od strane institucije zadužene za njegovu realizaciju.

Podgorica, 19. decembar 2025. godine

MINISTAR
Damjan Ćulafić

